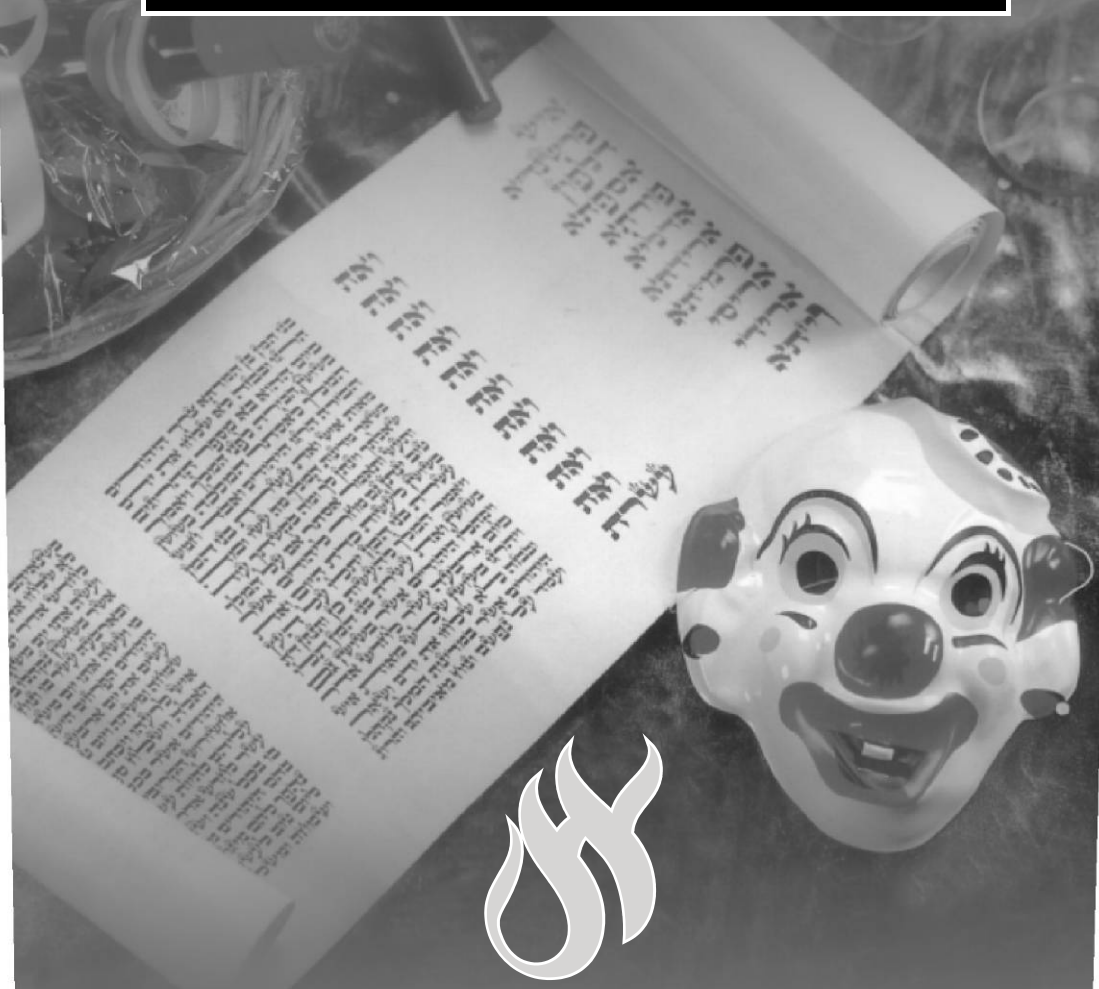

ב"ה

מזכרים ומעשים

חוקרת הלכות ומנהגים לחדש אדר וימי הפורים

יוצא לאור על ידי

חידור אידיש "אהלי מנחם" חב"ד ליובאוויטש, ביתר עילית

רח' אוירבאך 13, ביתר עילית. טלפון: 02-5800654, פקס: 153-25800654 ■ omchabad@barak.net.il

לה' הארץ ומלוואה

פניה

משפחה

שם

ב"ה, ב' באדר ב' ה'תשמ"א

ברוקלין נ.י.

לְכַל בְּנֵי וּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל

הַנִּמְנָמִים עַל "צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם"

הַשָּׁמַיִם עֲלֵיהֶם יְחִיו

שְׁלוֹם רַב וּבְרָכָה!

בְּנַעַם קַבְלַתִּי הַדּו"ח עַל דְּבַר הַפְּעֻלוֹת וְהַמְבַצְעִים בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת
וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה. וּבְיָדָאֵי לֹא יִסְתַּפְּקוּ בְּ"צִיּוּנִים לְשִׁבְח" שְׁעַד עַתָּה,
וְיוֹסִיפוּ בְּהַתְמַדָּה וּשְׁקִידָה בְּשָׁנֵי הָעֵנָנִים גַּם יַחַד, בְּהַתְאֵם לְחֻבְתָּם
וְזִכְוָתָם לְהִיּוֹת נִמְנָמִים עַל "צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם".

וּלְקִרְאָת יְמֵי הַפּוֹרִים הַבָּאִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה וּלְבְרָכָה –
וּבְפֶרֶט בְּשָׁנָה זוֹ הָרִי הֵם "פּוֹרִים גְּדוֹל" וְ"שׁוֹשַׁן פּוֹרִים גְּדוֹל" – בְּיָדָאֵי
יָדוּעַ לְכֶם אֲשֶׁר "צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם" שְׁבִימֵי מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה
הָיוּ צְרִיכִים לְהִלָּחֵם בְּאִישׁ צָר וְאוֹיֵב, הֵמָּן הַרְשָׁע, אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד
אֶת כָּל הַיְהוּדִים, מִנְּעַר וְעַד זָקֵן טָף וְנָשִׁים, וּבְזִכְוָתָם שָׁל תִּינוּקוֹת שָׁל
בֵּית רַבֵּן שְׁנַעֲנֵנו לְקַרְיָאָתָם שָׁל מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר וְנִתְגַּיְסוּ בְּהַמּוֹנִיָּהֶם לְלַמֵּד
תּוֹרָה וּלְקַיֵּם בְּמִצְוֹתֶיהָ בְּלֵי הֵם וּבְרַבִּים, בְּטָלָה הַגְּזֵרָה. וְעוֹד סִפְרוּ לָנוּ
חֻכְמֵינוּ וְכִרּוֹנֵם-לְבְרָכָה שְׁבָאוֹתָהּ שְׁעָה לְמִדּוּ תּוֹרַת מְנַחֵת הָעֵמֶר, אֶף
שְׁעַדְדִין הָיוּ בְּגִלוֹת (פָּרַס וּמְדִי) וּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי עֲדִין לֹא נִבְנָה. וּבְזֶה
הַדְּגִישׁוּ אֶת אַמוּנָתָם וּבְטַחֲוֹנֵם בְּהַשָּׁם שְׁיַפֵּר עֲצַת הֵמָּן הַרְשָׁע וּבְקָרוֹב
מִמּוֹשׁ יִבְנֶה הַבַּיִת הַשֵּׁנִי וְשׁוֹב יִקְרִיבוּ מְנַחֵת הָעֵמֶר כְּהַלְכָתָהּ, וְעוֹד קָדָם
לְכֵן תִּהְיֶה לַיְהוּדִים "אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשִׁשׁוֹן וִיקָר".

וְהַהוֹרָאָה מִהֵימֵימֵי הֵהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה הִיא, שְׁגַם עִכְשׁוּ נִמְצָאִים אָנוּ
בְּגִלוֹת, אֵלֶּא שְׁבַחֲסָדֵי הַשָּׁם אֵין לְפַחַד מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם מִבְּחוּץ
כְּהֵמָן הַרְשָׁע, וְרַק אוֹיֵב פְּגִימִי, הוּא הַיָּצֵר, מִתְנַפֵּל תְּמִיד בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת
וְתַחְבּוּלוֹת לְבַלְבֵּל וְלִמְנַע יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל (וְכֵן מְבַגְּרִים) מִלְּמוּד הַתּוֹרָה
וּקִיּוּם מִצְוֹתֶיהָ כְּכָל הַדְּרוֹשׁ, בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב. וְלָכֵן תַּעֲמְדוּ הַכּוֹן עַל

משמרתכם, משמרת הקדש, כל אחד ואחת מכם וכלכם יחד, להפר
עצתו ולקלקל מחשבתו, כי צבאות-השם אתם, נושאי דגל תורת
השם, ובגדכם להשבית אויב ומתנגם על-ידי הוספה בלמוד התורה
ובקיום מצוותיה ביתר שאת וביתר עז, בתוספת התמדה ושקידה.

וזה גם כן יקרב את הגאולה האמתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו
ובגן בית-מקדשנו, שההכנה לזה היא "אורה ושמחה וששון ויקר"
בפנימיות, כדרשת חכמינו זכרונם-לברכה: "אורה – זו תורה כו' ויקר
– אלו תפלין".

ויהי רצון שתלכו כל אחד ואחת מכם מחיל אל חיל בפיון האמור,
פולל, פמוקן, בפלל גדול בתורה – מצות ואהבת לרעה פמוך –
השפעת הידים על חבריהם והשפעת הידודות על חברותיהן, על-ידי
דגמא מזהירה ובדברים היוצאים מן הלב, והשם יצליחם.

**בברכה לימי פורים שמחים
ולבשורות טובות בכל האמור
תמיד כל הימים
מ. שניאורסאהן**

אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת

חַכְמֵינוּ זְכוּרֵנוּם-לְבִרְכָה תִּקְנוּ לְקֹרֵא בְּכָל שָׁנָה אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת נֹסְפוֹת עַל קְרִיאַת הַתּוֹרָה, (בְּחֹדֶשׁ אֶדָר הַסְּמוּד לְנִיסָן) וְהֵן:

א. פְּרִשְׁתַּת שְׁקָלִים. ב. פְּרִשְׁתַּת זְכוּר. ג. פְּרִשְׁתַּת פְּרָה. ד. פְּרִשְׁתַּת הַחֹדֶשׁ.

א. פְּרִשְׁתַּת שְׁקָלִים

בַּשַּׁבָּת שְׁלֹפְנֵי רֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֶדָר קוֹרְאִים "פְּרִשְׁתַּת שְׁקָלִים", לְזִכְרוֹן "מַחְצִית הַשְּׁקָל" שֶׁהָיָה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְתַת בְּכָל שָׁנָה, כְּדֵי לְקַנּוֹת בָּהֶם קֶרְבֵן תְּמִיד וְקֶרְבָּנוֹת צְבוּר. וּבְאֶחָד בְּאֶדָר הַשְּׁמִיעוּ עַל הַשְּׁקָלִים, לְבֵן קוֹרְאִים פְּרִשָּׁה זֹו בַּשַּׁבָּת הַסְּמוּכָה לְרֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֶדָר, אוֹ בְּרֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֶדָר שְׁחַל בַּשַּׁבָּת.

ב. פְּרִשְׁתַּת זְכוּר

הַפְּרִשָּׁה הַשְּׁנִיָּה הִיא "פְּרִשְׁתַּת זְכוּר" לְקַיֵּם מִצְוֹת-עֲשֵׂה שֶׁל תּוֹרָה לְזִכֵּר וְלֹא לְשִׁכַּח אֶת מַעֲשֵׂי עַמְלֵק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "זְכוּר אֶת אֲשֶׁר עֲשָׂה לְךָ עַמְלֵק". אֶת פְּרִשְׁתַּת זְכוּר קוֹרְאִים בַּשַּׁבָּת שְׁלֹפְנֵי חֹג הַפּוּרִים, כְּדֵי לְהַסְמִיד אֶת מַחְצִית עַמְלֵק לְמַפְלַת הַמֶּן הַרְשָׁע, שֶׁהָיָה מִזְרַע עַמְלֵק.

ג. פְּרִשְׁתַּת פְּרָה

הַפְּרִשָּׁה הַשְּׁלִישִׁית הִיא "פְּרִשְׁתַּת פְּרָה", בַּה קוֹרְאִים עַל מַעֲשֵׂה הַפְּרָה הָאֲדָמָה, כְּדֵי לְהַזְכִּיר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְהַטְהֵר לְפָנָי עַלִּיתָם לְרֹגֵל, שְׂיֻכְלוּ לְהַקְרִיב אֶת קֶרְבֵן הַפֶּסַח בְּטַהֲרָה. אֶת פְּרִשְׁתַּת פְּרָה קוֹרְאִים בַּשַּׁבָּת שְׁלֹפְנֵי "פְּרִשְׁתַּת הַחֹדֶשׁ" – שֶׁהִיא שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת לְפָנָי רֹאשׁ-חֹדֶשׁ נִיסָן.

ד. פְּרִשְׁתַּת הַחֹדֶשׁ

בַּשַּׁבָּת שְׁלֹפְנֵי רֹאשׁ-חֹדֶשׁ נִיסָן, קוֹרְאִים אֶת "פְּרִשְׁתַּת הַחֹדֶשׁ" כְּדֵי לְקַדֵּשׁ וּלְהַכְרִיז עַל חֹדֶשׁ נִיסָן מִפְּנֵי חֲשִׁיבוֹתוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֹדֶשִׁים".

"אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת" בְּאוֹר הַחֲסִידוֹת

בְּאַרְבַּע הַפְּרָשִׁיּוֹת תִּכְנֶן מִיַּחַד וְהוֹרָאָה פְּלִלִית בְּעִבּוּדַת הַשָּׁם,
הַמְקִיפָה וּמוֹשֶׁתִּקְפֶתת בְּחַיֵּי הָאָדָם.

פְּרִשְׁת שְׁקָלִים

נְתִינַת הַשְּׁקָלִים עֲנִינָה – צְדָקָה, פְּמַבְאָר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם-לְבָרְכָה,
וּבִפְרָט בְּזִמְנֵי הַזֶּה (פְּשָׁאִין נוֹהֲגִים בְּמִצְוֹת שְׁקָלִים) נִמְשָׁךְ עֲנֵן הַשְּׁקָלִים בְּמִצְוֹת צְדָקָה. וְכִידּוּע
מִנְהַג יִשְׂרָאֵל "לִתְּנֵן קֶדֶם פּוֹרִים מִחֲצִית מִן הַמְטָבֵעַ הַקְּבוּעַ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וּבְאוֹתוֹ זְמַן, זָכַר
לְמִחֲצִית הַשְּׁקָל שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין בְּאֶדְר" – שְׁזָהוּ עֲנֵן הַצְּדָקָה בְּפִשְׁטוֹת.

וְעַל-פִּי-זֶה תּוֹבֵן הַמַּעֲלָה שֶׁל פְּרִשְׁת שְׁקָלִים, בְּתוֹר הַתְּחִלַּת הַ"אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת": בְּפְרִשְׁת
שְׁקָלִים יִשְׁנֹו עֲנֵן פְּלִי וְתַמִּידֵי יוֹתֵר מִשְׁאָר שְׁלֹשׁ הַפְּרָשִׁיּוֹת: שְׁלֹשֶׁת הָעֲנִינִים (זְכוּר, פְּרָה
וְהַחֲדָשׁ) – הַגַּם שְׁקָלִים מְלֻמְדִים לְמוֹדִים וְהוֹרָאוֹת פְּלִיִּים – אֲבָל בְּלִם קְשׁוּרִים עִם דְּבַר
מְסִים וְתַנְאִים מְסִימִים, וְלָכֵן אֵין הֵם כָּל-כָּד תַּמִּידִים; מֵה-שְׁאִין-כֵּן פְּרִשְׁת שְׁקָלִים, שְׁעֲנִינָה
צְדָקָה – נוֹגַעַת תַּמִּיד מִמּוֹשׁ, בְּכָל הַמְצָבִים, בְּכָל זְמַן וּבְכָל מְקוֹם.

פְּרִשְׁת זְכוּר

עֲנִינֵנו שֶׁל עֲמֶלֶק הוּא "אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדָרְךָ". גַּם פְּאֲשֶׁר יְהוּדֵי הוֹלֵךְ כְּבָר בְּדָרְךָ הַתּוֹרָה, מְנַסָּה
עֲמֶלֶק לְקַרֵּר אוֹתוֹ, שְׁעִבּוּדָתוֹ תִּהְיֶה בְּאִפְּן שֶׁל "קָרַךְ" – מְלֻשׁוֹן קְרִירוֹת. אַחֲרֵי-כֵן נִמְשָׁךְ
וְיוֹרֵד לְמִטָּה מִנֶּה: "קָרַךְ" – מְלֻשׁוֹן מְקַרָּה, שֶׁלֹּא יִרְאֶה עֲנִינֵי הַשְּׁגָחָה פְּרִטִית וְכוּ'. וְעַל זֶה
נֵאמַר: "זְכוּר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמֶלֶק... לֹא תִשְׁכַּח" – בְּאַמְצָעוֹת חֲמִימוֹת שֶׁל קְדָשָׁה,
נִלְחַם כָּל יְהוּדִי בְּעֲמֶלֶק וּמוֹחָה אֵת זְכוּר מְלַבּוֹ. זֶהוּ אִפְּן קִיּוֹם מִצְוֹת מַחֲנִית עֲמֶלֶק בְּאִפְּן רוּחָנִי,
וּ"מַחֲנִית עֲמֶלֶק" זוֹ מִהְיֶה הַכְּנָה וְהַכְּשָׁרָה לְקִיּוֹם הַמְצָוָה גַּם בְּמוֹבָן הַגִּשְׁמִי, בְּבִיאַת מוֹשִׁיָּח
צְדָקָנוּ.

פְּרִשְׁת פָּרָה

בין הזאת אפר הפרה האדמה לגאלה ישנו קשר הדוק. שניהם תפקידם לטהר את עם-ישראל: ה"פרה" מטהרת את היהודי מבחינה הלכתית, בעוד הגאלה באה לטהר את עם-ישראל כלו – גם את אלו הטוהורים מבחינה הלכתית – מפל שמץ של חמירות ומקשורת כל יהודי לאבינו שבשמים.

גם הנביא יחזקאל (בנבואתו על הטהרה שתביא הגאלה לעם-ישראל), השתמש בדמוי הלקוח ממנחי עבודת הפרה האדמה: "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם".

פְּרִשְׁת הַחֹדֶשׁ

קללות העגן של פְּרִשְׁת הַחֹדֶשׁ – מורה על עבודה באפן של חדוש. וכמוכן גם מזה שבראש-חדש ניסן (שעליו נאמר "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם גּוֹ") היו מתחילים להקריב קרבנות צבור מתרומה חדשה, הינו, תרומה חדשה וקרבנות חדשים, וקללות עבודת האדם (המביא את התרומה החדשה) היא באפן חדש לגמרי.

פלומר: לא זו בלבד שעבודתו היא באפן של "מעלן בקדש", אלא זוהי עבודה חדשה לגמרי – שלא בערך לגבי העבודה שלפני זה.

מתן בכבוד

אחד מקרוביו של הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי נכנס אליו פעם בתחלת חדש אדר, ומצאו מונה שטרי כסף ומסדרם חבילות-חבילות. שאלו לפשר הדבר, ורבי אריה השיב: "כספים אלה נתנו לי כדי לחלקם לצדקה, ואני מכין אותם לקראת פורים".

התפלא הקרוב: "הלוא העניים זקוקים לכסף, ולמה אתה משהה את הכסף עד פורים?".

השיב רבי אריה: "אם אתן להם עכשו את הכסף, יתבישו בו, אולם בפורים, שבו שולחים מנות ונותנים מתנות לאביונים – יתקבל אצלם הדבר בטבעיות, מבלי לפגוע בכבודם".

"משנכנס אדר" באור החסידות

"משנכנס אדר מרבים בשמחה" – כולל גם שבת-מברכים אדר, שבו מתחילה כבר ה'כניסה' של חדש אדר, ועל-ידי המושכת הברכה בכל החדש.

כמה דרגות בשמחה:

א. "עבדו את ה' בשמחה": שמחה זו מכסה בעבודה וטפלה אליה. שהרי העקר הוא העבודה, אלא שהעבודה צריכה להיות בשמחה.

ב. מועדים לשמחה: ביום-טוב השמחה גלויה, והשמחה עצמה היא מצוה ודבר עקרי. אבל מכל-מקום השמחה היא שמחת החג – בענין של מצוה.

ג. "משנכנס אדר מרבים בשמחה": שמחה זו אינה באה כסבה לאיזה דבר-מצוה, כי-אם "מרבים בשמחה" – איזו שמחה שתהיה, גם שמחה בעניני הרשות, כי העקר – השמחה.

ד. שמחת פורים: "חייב אנו לבסומי בפוריא, עד דלא ידע" – הוא אינו מרגיש כלל, לא רק את סבת השמחה, כי-אם גם את השמחה עצמה. הוא שקוע כל-כך בשמחה, עד שאינו מרגישה כלל.

ה. "...ופשוט, שההוספה בשמחה קשורה עם שמחה של תורה ושמחה של מצוה – "פקודי ה' ישרים משמחי לב", ובפרטיות יותר – הוספה בכל ג' הקוים של תורה, עבודה וגמילות-חסדים באפן ד"מרבים בשמחה", ומוסיף והולך בימים שלאחר זה, עד לשלמות הענין של מתן-תורה ("קימו מזה שמבלו כבר") בימי הפורים.

תענית אסתר

בגמרא נאמר: "שלשה-עשר (באדר) זמן קהלה לכל הוא, שנאמר "ושאר היהודים אשר במדינות המלך נקהלו ועמד על נפשם... בשלשה-עשר לחדש אדר".

שואלת הגמרא: מאי "קהלה"? ועונה: "יום תעניתא".

לכן אנו צמים ביום י"ג באדר. ואף-על-פי שבימי מרדכי ואסתר צמו שלשה ימים בחדש ניסן, אנו לא צמים בניסן – מפני שבחדש ניסן נגאלו אבותינו ממצרים והוקם המשכן.

אין אנו אומרים תחנון בחדש ניסן, ואין עושים תענית שלשה ימים זכר לשלשת ימי הצום, מפני שאין גזרים גזרה שהצבור אינו יכול לעמד בה.

הטעם לצום:

זכר לדברי הצומות וזעקתם בימי מרדכי ואסתר: לזכר שהבורא יתברך שמו רואה ושומע תפלת כל איש בעת צרתו פאשר יתענה וישוב אל השם בכל לבבו, כמו שעשה לאבותינו בימים ההם.

התיבים והפטורים בצום:

תענית זו אינה חובה כל-כך כמו ארבע התעניות הכתובות במקרא. ולכן יש להקל בה בעת הצר, כגון: מעברת ומינקת, או אפלו חולה קצת בכאב עינים – שאם מצטערים הרבה לא יתענו. וכן יולדת כל שלשים יום, וכן חתן בשבעת ימי המשחה – אינם צריכים להתענות, ויפרעו את התענית אחר-כך.

אבל שאר הבריאים לא יפרשו עצמם מן הצבור. ואפלו מי שהולך בדרך וקשה עליו התענית – מפל-מקום צריך להתענות.

תענית אסתר מקדם:

בשנה שחל יום י"ג בשבת, מקדימים את הצום ליום חמישי (י"א) ולא ליום ששי. מבינן שאי-אפשר להפגס לשבת בצום.

מחצית השקל

המנהג:

נוהגים לתת לפני פורים "מחצית" מן המטבע הקבועה באותה מדינה ובאותו זמן (בארץ-ישראל: חצי שקל, בארצות-הברית: חצי דולר, בצרפת: חצי פרנק).

זמן הנתנה:

בתענית אסתר לפני מנחה, ואפלו אם חל פורים ביום ראשון נותנים גם ביום התענית. אם לא ניתן לפני מנחה, יתן אחר-כך או בבקר יום הפורים.

הטעם:

זכר ל"מחצית השקל" שהיו נותנים באדר, כשביית-המקדש היה קיים.

השמוש ב"מחצית השקל":

כשביית-המקדש היה קיים, שמשו המעות שהובאו ב"מחצית השקל" לקנית קרבנות צבור. כיום מחלקים אותם לעניים, כדי שיוכלו להשתמש בהם להוצאות "שמחת פורים".

החובים:

מנהג זה פולל את כל ישראל, ועל כל פנים כל אחד מבן עשרים ומעלה, או החל מבן שלש-עשרה שנה. ומה טוב ומה נעים – שיחנכו גם קטנים לתת שלש "מחציות השקל" מפספס שלהם. בספר המנהגים מובא שהאדמו"ר נותן "מחצית השקל" בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים.

במקומות שמטבע הנקראת "מחצית" אינה מצויה, נוהגים הגבאים להניח בקערת הצדקה ג' מטבעות אלו, וכל אחד מניח פסף מקומי תמורת אותן מטבעות, וזוהה במטבעות על-ידי הגביתן ומניחן בקערה ל"מחצית השקל".

חשוב "מחצית השקל" ואחדות ישראל:

במצות "מחצית השקל" ישנה הנראה בעבודתו של כל אחד ואחת מישראל, שהתחלת עבודתו צריכה להיות מתוך הידיעה שכל ענינו הם אך ורק "מחצית"

השקל". ובגדי להיות דבר שלם, עליו להתאחד עם יהודי נוסף, ודוקא בזה היא שלמותו, שמשניהם יחד נעשה "שקל שלם". (שיחות קודש תשנ"ב)

"מחצית השקל" – יסוד ענין קללות עבודת ה':

עבודת ה' בשלמות היא דוקא כאשר האדם מרגיש בכל עניינו, שאינו אלא "מחצית". שככל אשר הוא עובד את ה' בכל פוחותיו, אין זה אלא "מחצית" – כי אלמלא הקדוש-ברוך-הוא עוזרו, אין יכול לו... הקדוש-ברוך-הוא נותן לאדם את הפוחות הדרושים לו על-מנת שיוכל לעבד את השם, ויתרה מזו על-פי מאמר חכמינו זכרונם-לברכה על הפסוק "מי הקדימני ואשלם". (שערי המועדים חג הפורים עמ' קנ)

מופת פורים

ספר מנהל אתר 'אחזת דוברובין' שליד המושבה יסוד-המעלה, מר אריק לובוסקי, ארוע שקרה לבנו לפני שנים: בנו אסיף, נפגע במהלך טיול בתאונת דרכים. הרופאים קבעו שעבר ארוע מוחי חמור, ואמרו להורים שלא יצפו בעתיד הקרוב להחלמה או לשפור במצבו.

האב צלצל לשליח הרבי ורבה של יסוד-המעלה, הרב יעקב ריץ, שפתב על קד לרבי. בתשובה, הורה הרבי לבדק את המזוזות בבית משפחת הילד. האב והרב בדקו את המזוזות ומיד החליפו אותן. הדבר היה קצת לפני פורים. כמה ימים לאחר מכן התקשר מזכירו של הרבי, הרב קלין, ואמר שהרבי הורה לרב ריץ לבקר את הילד החולה בפורים ולתת לו משלוח מנות בשם הרבי – ואחרי הפעלה להודיע במזכירות שאכן בצעה.

בפורים קים הרב ריץ את ההוראה. הוא נכנס לחדר החולה, אחז בידו למרות שהיה מחסר הפרה, ואמר לו שהיום פורים והרבי שלח לו משלוח מנות. עברו שניות אחדות, ופתאום נשמעה בחדר צווחה מפי האחות המטפלת, שראתה כיצד הילד פוקח את עיניו ומזיז את ידו!

הרופאים שקבלו את ההודעה מהרו אל מטת הילד לחזות בנס. בנגוד לכל התחזיות הרפואיות הנס קרה מול עיניהם. הילד חזר לעצמו, אצבעותיו משישו את משלוח המנות ועיניו נפקחו כשחיוך על פניו...

חג הפורים – זמני החג

בכל שנה חוגגים את ימי הפורים בסדר הבא:

שושן וירושלים:

בערים שושן וירושלים ובכל הערים המקפות חומה מימות יהושע בן-נון – אפלו אינן מקפות עכשו, קוראים את המגלה ומקיימים את מצוות הפורים בחמשה-עשר באדר. דין זה חל גם על ערים הסמוכות לעיר המקפת חומה, או ערים הנראות מהן.

בכל העולם:

בכפרים ובערים גדולות שאינן מקפות חומה מימות יהושע בן-נון, קוראים את המגלה ומקיימים את מצוות הפורים בארבעה-עשר לחדש אדר.

מצוות הפורים

קריאת המגלה:

"הימים האלה נזכרים ונעשים": הרי כאן זכירה ועשייה לפורים. זכירה – זו קריאת המגלה, עשייה – משהה, שמחה, משלוח-מנות ומתנות לאביונים.

הקורא את המגלה למפרע – לא יצא

ידועה תורת הפעל-שם-טוב על מאמר המשנה: "הקורא את המגלה למפרע – לא יצא" – שכאשר קורא את המגלה עם כל הכונות, אבל חושב שספור זה ארע בעבר – "למפרע", לפני אלפי שנים, בזמנו של אחשורוש שמלך בשושן הבירה – "לא יצא". כי קריאת המגלה צריכה להיות באפן של "חדשים", (דהינו שיחוש שהדבר ארע היום).

(התוודויות תשמ"ב חלק ב')

דיני קריאת המגלה:

- א. קריאת המגלה חייבת להיות מתוך מגלה פשרה – כתובה על קלף כתיבת סת"ם על-ידי ממוחה במקלאת הקדש.
- ב. הכל חייבים לקרא או לשמע את קריאת המגלה. גם הנשים חייבות, כיון שגם הן היו באותו הגם. גם את הקטנים חייבים לחנך שישמעו את קריאת המגלה.
- ג. זמן קריאתה: כל היום – מגיץ החמה עד שקיעתה. ובלילה: מצאת הפוכים עד עלות השחר.
- ד. מצוה מן המבחר לשמע את קריאת המגלה בבית-הכנסת, ברב עם, משום פרסומי ניסא. הקורא לפני הצבור יקראנה בעמידה.
- ה. המגלה תהיה פרושה פאגרת לפני הקורא. ומנהג חב"ד לקפלה לשלשה חלקים. וכן השומעים שיש בידם מגלה פשרה, נוהגים גם הם לפרשה ולקפלה.
- ו. הקורא את המגלה צריך שיכוון להוציא את השומעים, והשומעים צריכים לכוון לצאת בקריאתו, ויזהרו לשמע את בלה. ואסור להפסיק עד לאחר ברפת "הרב את ריבנו".
- ז. לפני קריאת המגלה מברכים שלש ברכות: "אשר קדשנו במצוותיו... על מקרא מגלה", "ברוך אתה... שעשה נסים", "ברוך אתה... שהחנינו". בברפת "שהחנינו" של יום, יכוננו גם על מצות משלוח-מנות ומתנות לאביונים וסעודת פורים.
- ח. מנהג הוא שהצבור אומר ארבעה פסוקים של גאלה בקול רם ואחר-כך חוזר הקורא וקורא אותם מתוך המגלה. ואלו הם: "איש יהודי", "ליהודים", "ומרדכי יצא", "כי מרדכי".
- ט. נוהגים להכות ולרקע בגללים כשמוזכרים בקריאת המגלה תבת "המון" שנוזר בצרוף איזה תאר – "האגני", "הרע" וכיוצא בזה. וצריך הקורא להשיגח מאוד שבשעה שמרעישים ומבלבלים בהכאת המון, ישתק עד שיעבר הרעש לגמרי, כדי שכלם ישמעו את הקריאה.
- י. את עשרת בני המון וגם את תבת "עשרת" צריך לקרא בנשימה אחת. ולכתחלה נוהגים לקרא בנשימה אחת מ"חמש מאות איש".
- יא. ביום – שמויעת וקריאת המגלה בתפלין של רש"י.

יב. בקריאת המגלה קוראים בשתי המסורות: "להרג ולאבד / ולהרג ולאבד". "ואיש לא עמד בפניהם / ואיש לא עמד לפניהם".

יג. לאחר קריאת המגלה מברכים את ברפת "הרב את ריבנו".

מגלה באור החסידות

וכן מצות מקרא מגלה, למרות ש"אם אי-אפשר בעשרה, קוראים אותה ב"חיד", הרי "צריך לחזר אחר עשרה". ויתרה מזו: "אף-על-גב שיש לו מאה אנשים, מצוה לקרואה בצבור משום ברב עם וכו" – והינו, שקיים מצות מקרא מגלה (באפן של מצוה מן המבחר) הוא על-ידי אחד רבוי יחידים, שנעשים למציאות אחת (מציאות של צבור).

מתנות חנם

פעם, בסעודת פורים אצל הצדיק רבי נח מלכוביץ', אמר פתאום לנוכחים: "עכשו זו עת רצון ו'כל הפושט יד, נותנים לו'. כל מי שרוצה לבקש מתנה בעבודת הבורא – אוכל לתת לו".

החסידים מהרו לנצל את ההזדמנות וכל אחד ואחד בקש דברים מסוימים בעבודת ה', והצדיק נענה להם. בין המסבים היה גם רבי משה מקוברין (שאחר פטירת רבי נח מלא את מקומו), והוא לא בקש דבר. שאלו הצדיק: "מה מבקשך?"

השיב רבי משה: "איני רוצה מתנות חנם. אני חיל, ואני רוצה להתעלות בכוחות עצמי".

משלוח מנות איש לרעהו

המצוה:

חַיב כָּל אָדָם לְשַׁלַּח בְּפוּרִים לְפָחוֹת לְאָדָם אֶחָד, שְׁתֵּי מִתְּנוּת. הֵינוּ: שְׁנֵי מִיָּנִי מֵאֲכָל אוֹ מִשְׁקָה, שְׂאִין בְּרִכְתָּם שָׁוָה.

הטעם:

לְזַכֵּר הַהֲצֵלָה שֶׁנִּצְלוּ יִשְׂרָאֵל מִכַּלְיָה בִּימֵי הַמֶּזֶן עַל-יְדֵי מְרֹדְכִי וְאַסְתֵּר, שֶׁחִזְקוּ אֶת לִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה – בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ.

החיבים במצוה:

הַכֹּל! אִשָּׁה תִּשְׁלַח לְאִשָּׁה וְאִישׁ יִשְׁלַח לְאִישׁ. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמִּשְׁלּוּחַ-מְנוֹת צָרִיךְ לְהִיּוֹת עַל-יְדֵי שְׂלִיחַ. וּמִנְהַג יִשְׂרָאֵל שֶׁשּׂוֹלְחִים עַל-יְדֵי הַתִּינּוֹקוֹת מִשְׁלּוּחַ-מְנוֹת.

זמנה:

בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה.

לא כל יום פורים

לְמַחֲרַת פּוּרִים נִהַג רַבֵּי מֵאִיר-שְׁלוֹם מְפוּרִיסוֹב לְהַזְמִין לְבֵיתוֹ אֶת עֲנֵי הָעִיר וּלְהַעֲנִיק לָהֶם נְדָבָה הַגּוֹנָה.
שְׂאֵלוֹהוּ תַלְמִידָיו: "הֲלוֹא אַךְ אֶתְמוּל קִבְּלוּ מִנָּה נִכְבְּדָה שֶׁל 'מִשְׁלּוּחַ מְנוֹת' וּמִתְּנוּת לְאַבְיוֹנִים, וְמָה הִדְחִיפּוֹת לְתֵת לָהֶם צְדָקָה עֲכָשׁוּ?"
הַשֵּׁיב הַצְּדִיק: "בְּפוּרִים הַפֶּל יוֹדְעִים פִּי מִצְנָה גְּדוּלָּה הִיא לְתֵת 'מִתְּנוּת לְאַבְיוֹנִים', וְעַל-כֵּן הֵם עֲלוּלִים לְחָשֵׁב שֶׁזֶזוּ מִצְנָה הַמִּיחַדֶּת לְפוּרִים וְלֹא לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה. לְכֵן קִבְּלֵתִי עָלַי לְהַזְכִּיר לְכָל הַצְּבוּר פִּי מִצְנָה לְתֵת צְדָקָה גַּם בְּשָׂאֵר יְמֵי חוֹל".

מתנות לאביונים

המצוה:

מצוות-עשה מן הקבלה שיתן אדם בפורים, לפחות שתי מתנות לשני אביונים. הינו: מתנה אחת לכל אחד.

הטעם:

לזכר ההצלה שנגזלו ישראל מכליה בימי המן על-ידי מרדכי ואסתר, שחזקו את לבם של ישראל באהבה ואהבה – בין איש לרעהו.

החיובים במצוה:

כל אדם! אפלו עני שבִּישְׂרָאֵל, כל איש ואשה. מתנות לאביונים יכול איש לשלח גם לאשה ואשה יכולה לשלח לאיש.

זמנה:

ביום ולא בלילה.

המשמח לב האמללים . . דומה לשכינה!

מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח-מנות לרעים, כי אין שמחה גדולה ומפארת לפני הקדוש-ברוך-הוא אלא לשמח לב עניים, יתומים ואלמנות. והמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה, שנאמר: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים".

יש להשתדל שכל אחד ואחת מיישראל – כולל גם קטנים וקטנות שהגיעו לחנוכה – יקנימו מצות משלוח-מנות ומתנות לאביונים. ואפלו אלו שספק אם הגיעו לחנוכה, יתנהגו באופן של "ספקא לחמרא", ויקנימו מצוות אלו בעצמם.

וְזֶה בְּנוֹסֵף לְמָה שֶׁיֵּשׁ לְהַשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּקְיָמוּ שָׂאָר מִצְוֹת הַפּוּרִים, אֲלָא בְּשֵׁתֵי מִצְוֹת אֵלוּ
נַעֲשֶׂה חֲלִישוֹת בְּדַבָּר מִצַּד כַּמָּה סְבוּת. לְכֵן יֵשׁ לְהַתְעוֹרֵר עַל זֶה בְּמִיָּחָד.

(לקוטי שיחות, חלק יא)

וְעוֹד עֲנֵן עֲקָרֵי הַקְּשׁוּר עִם הַהוֹסָפָה בְּשִׂמְחָה – לְהַשְׁתַּדֵּל בְּעוֹד מוֹעֵד (בַּפֶּרֶט הַחַל
מֵרֵאשׁ-הַדָּשׁ אֲדָר, שְׁבוּעִים לִפְנֵי פוּרִים) בְּנִתְיַנֵּת צְרִכֵי הַפּוּרִים לְכָל אֵלֶּה שֶׁזִּקְוִקִים לָכֶּה, כְּדִי
שֶׁיִּזְכְּלוּ לְחַג אֶת יְמֵי הַפּוּרִים כְּדָבְעֵי, בְּאִפְסָן שֶׁל "אוֹרֵה וְשִׂמְחָה וְשִׁשׁוֹן וִיקָר".

(התועודויות תש"ג חלק ב, עמוד 317)

הַחֲלִיף תַּפְקִיד

פוּרִים אֶחָד נִכְנָס הָרַב שְׂאוּל-יוֹסֵף נְתִנְזוֹן מְלָבוּב לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ וּמֵצֵא שֵׁם
אֶת גְּבִיר הָעִירָה, שֶׁהָיָה גַם לְמִדָּן מְפָלֵג, יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּחֶשֶׁק וּבְהִתְלַהֲבוּת מִתּוֹךְ
גְּמְרָא פְּתוּחָה.

נִגַּשׁ הָרַב אֶל הָעֲשִׂיר, סָגַר אֶת גְּמַרְתּוֹ וְהוֹצִיא אוֹ מִבֵּית-הַמִּדְרָשׁ. "מְקוֹמְךָ
הַיּוֹם אֵינִי בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ, אֲצֵל גְּמְרָא פְּתוּחָה", גָּעַר בוֹ. "הַיּוֹם אֵתָּה צְרִיךְ
לְהִיּוֹת בְּבֵיתְךָ, אֲצֵל דָּלֶת פְּתוּחָה, לִיד קַעֲרָה מְלֵאָה מְעוֹת, כְּדִי לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת
'מִתְנֹת לְאַבְיוֹנִים'..."

הַמִּצְוָה:

לְהִרְבוֹת בְּסְעוּדַת פּוּרִים בְּאֲכִילָה וּבְשִׂתְיָה, וְלִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים.

זְמַנָּה:

עַקֵּר מִצְוַתָּהּ שֶׁתִּהְיֶה בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "יְמֵי מוֹשְׁתָּה". גַּם בְּלִילָה יִשְׂמַח וְיִרְבֶּה קֶצֶת בְּסְעוּדָה.

הטעם:

זכר לגם פורים שנעשה על-ידי סעודה, שנאמר: "לעשות אותם ימי משתה ושמחה".

התיבים:

אנשים ונשים.

משתה ושמחה:

כיון שגם פורים היה על-ידי הנין – וישתי נטרדה במשתה הנין ובאה אסתר במקומה, מפלת המון היתה במשתה הנין שעשתה אסתר. ועל-ידי התשובה תקן החטא שחטאו ישראל במשתה אחשוורוש – לכן חיבו חכמינו זכרונם-לברכה להשתפר בנין ואמרו: "תיב אדם לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המון לברוך מרדכי".

ואולם מי שישתית הרבה יין מזיקה לו לבריאות, או שהוא חושש שמא יבוא לידי קלות-ראש, או שמא ישכח לברך ולהתפלל – אינו צריך להשתפר, אלא שותה יותר מהרגלו ונרדם מיינו ובכה יוצא הוא ידי מצות חכמים, שתישן אינו יודע בין ארור לברוך.

(המהרש"א מפרש, שגלותלמיד-חכם אין צורך להגיע למצב של "לא ידע" אם יש חשש שיתבזה כבוד התורה, ומתיר לו אפילו לשנות מן האמת ולעשות עצמו שאינו יודע בין ארור המון לברוך מרדכי).

"לעשות אותם ימי משתה ושמחה"

מבאר כבוד-קדשת אדמו"ר נשיא דורנו: שונה היא מצות "משתה ושמחה" משאר מצוות היום, בכך שחייב המצוה – בכל יום הפורים, בכל רגע ורגע שבו. שלא כמו בשאר המצוות, לדגמא: מצות מקרא מגלה היא לקרותה פעם אחת בלילה ופעם אחת ביום, ובזה קיים המצוה בשלמותה, ואפילו מצות "מתנות לאביונים" – שמצוה להרבות בהם – אך מפל-מקום, אין חיובו כל היום.

מה-שאינו-כן "משתה ושמחה" – מכיון שהסקמכה "ימי" ל"משתה ושמחה" – יש לומר שתיבים בזה בכל רגע של היום, אלא שעל-ידי קיום המצוה פעם אחת ביום – הרי היא נמשכת על כל רגע ורגע של כל היום בלוי.

סדר התפלה

ערבית ליל פורים:

תפלת ערבית, פרגיל בכל יום חול. אלא שבתפלת "שמונה עשרה" אומרים "על הנסים" בברכת ההודאה, לפני "ועל כלם".

לאחר תפלת שמונה-עשרה אומר שליח-הצבור קדיש "תתקבל", מברכים את ברכות המגלה, קוראים את המגלה ומברכים לאחריה.

אומרים את הפיוט "שושנת יעקב", "ואתה קדוש", קדיש שלם (בלי "תתקבל") ו"עלינו לשבח".

שחרית יום פורים:

מתפללים תפלת שחרית פרגיל, אלא שבתפלת שמונה-עשרה אומרים "על הנסים" לפני "ועל כלם".

לאחר חזרת הש"צ – חצי קדיש, מוציאים ספר תורה וקוראים שלשה קרואים בפרשת "ויבא עמלק".

לאחר קריאת התורה אומרים "חצי קדיש" וקוראים את המגלה בברכותיה לפניך ולאחריה.

לאחר קריאת המגלה אומרים: "שושנת יעקב", "אשרי", "ובא לציון", מחזירים את ספר התורה להיכל ואומרים "בית יעקב" עד סוף התפלה.

מנחה של פורים:

מתפללים תפלת מנחה פרגיל ומוסיפים בתפלת שמונה-עשרה "על הנסים" בברכת ההודאה, כמו בשחרית וערבית.

"שרביט הזֶהב"

התועדות פורים עם הרבי נשיא דורנו, בשנת תשכ"ו, היתה באוירה מרוקמת ומיוחדת. הרבה ארועים בלתי-שגרתיים ארעו בה וזמן רב אחר-כך עוד המשיכו והתגלגלו ענינים שונים שראשיתם בהתועדות זו.

הרב מ.ל. זכה להשתתף בהתועדות ולפנינו תאור על-פי יזמנו:

לאחר שאמר והכריז הרבי "כל הפושט יד – נותנים לו", נדחקו כלם לקבל 'משקה' מידו הקדושה של הרבי. העמס היה עצום ורבים בקשו ברכות וישועות פרטיות, והיו ענינים רבים ומפלאים ששמעתי וראיתי.

ארשם כאן אחד מהם:

הרב י.ג. נגש אל הרבי בבכיות נוראות ובקש ברכה והבטחה להושע בנרע חיא וקזמא, פיון שקבר נשוי שנים רבות וטרם זכו להתברך בפרי-בטון.

אמר לו הרבי: "פושט יד" – הפונה לנסע לשליחות".

הרב י.ג. לא השיב דבר, והרבי המשיך ואמר לו בקול רם: "יכול להיות לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו" – אבל כל זה לא מספיק. צריכים לקבל את 'שרביט הזֶהב' כדי שיהיה 'וחיה'... ואת 'שרביט הזֶהב' שלי אני נותן לאלה שנוסעים לשליחות".

השיב הרב י.ג. שמוכן ומזמן לנסע לכל מקום שהרבי ישלח אותו.

אמר לו הרבי שההסכמה צריכה לבוא גם מצד האשה.

על כך השיב הרב י.ג. ששניהם, הוא וזוגתו, נמנו וגמרו לעשות כל מה שיאמר להם הרבי.

"אם כך" – השיב הרבי – "יש לכם את 'שרביט הזֶהב' ויהיה 'וחיה' בשנה

זו ממוש".

"על-כן היהודים . . עשים את
יום ארבעה עשר לחדש אדר
שמחה ומשנה ויום טוב
ומשלח מנות איש לרעהו"

